

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-402/22

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

κατά
M.A.

[αίτηση του Raad van State (Κάτω Χώρες) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

Απόφαση του Δικαστηρίου (πρώτο τμήμα) της 6ης Ιουλίου 2023

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2011/95/ΕΕ – Κανόνες σχετικά με τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα ή του καθεστώτος επικουρικής προστασίας – Άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β' – Ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα – Υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος – Κίνδυνος για την κοινωνία – Έλεγχος αναλογικότητας»

1. *Συνοριακοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση – Πολιτική ασύλου – Καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας – Οδηγία 2011/95 – Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα – Ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα – Έννοια – Έγκλημα εξαιρετικής σοβαρότητας, το οποίο εντάσσεται στα εγκλήματα που θίγουν στον μεγαλύτερο βαθμό την έννομη τάξη της οικείας κοινωνίας – Κριτήρια εκτίμησης της σοβαρότητας*
(Οδηγία 2011/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αιτιολογική σκέψη 12 και άρθρα 1, 12 § 2, στοιχείο β', 14 § 4, στοιχείο β', 17 §§ 1, στοιχείο β', και 3, και 21 § 2, στοιχείο β')
(βλ. σκέψεις 24-26, 29, 31, 33-45, 48, διατακτ. 1)
2. *Συνοριακοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση – Πολιτική ασύλου – Καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας – Οδηγία 2011/95 – Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα – Κίνδυνος για την κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής – Κίνδυνος αποδεικνυόμενος από το γεγονός και μόνον ότι ο ενδιαφερόμενος καταδικάστηκε αμετάκλητα για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα – Δεν επιτρέπεται*
(Οδηγία 2011/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 14 § 4, στοιχείο β')
(βλ. σκέψεις 50-52, διατακτ. 2)
3. *Συνοριακοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση – Πολιτική ασύλου – Καθεστώς πρόσφυγα ή καθεστώς επικουρικής προστασίας – Οδηγία 2011/95 – Ανάκληση, τερματισμός ή άρνηση ανανέωσης του καθεστώτος πρόσφυγα – Προϋποθέσεις εφαρμογής – Κίνδυνος για την κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής – Ο κίνδυνος πρέπει να είναι πραγματικός, ενεστώς*

και αρκούντως σοβαρός – Η ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα πρέπει να αποτελεί μέτρο ανάλογο προς τον κίνδυνο (Οδηγία 2011/95 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, άρθρο 14 § 4, στοιχείο β')

(βλ. σκέψεις 54-56, διατακτ. 3)

Σύνοψη

Στο πλαίσιο της υπόθεσης Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Πρόσφυγας που έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα) (C-663/21), τον Δεκέμβριο του 2015 χορηγήθηκε στον ΑΑ καθεστώς πρόσφυγα στην Αυστρία. Μεταξύ Μαρτίου του 2018 και Οκτωβρίου του 2020, ο ΑΑ καταδικάστηκε επανειλημμένως σε ποινές φυλάκισης και σε καταβολή χρηματικής ποινής και προστίμου για διάφορα αδικήματα, στα οποία περιλαμβάνονταν, ιδίως, η επικίνδυνη απειλή, η φθορά ξένης ιδιοκτησίας, η παράνομη διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, η εμπορία ναρκωτικών ουσιών, η σωματική βλάβη καθώς και η επιθετική συμπεριφορά έναντι οργάνου δημοσίου ελέγχου.

Με απόφαση που έλαβε τον Σεπτέμβριο του 2019, η αρμόδια αυστριακή αρχή ανακάλεσε το καθεστώς πρόσφυγα του ΑΑ, εξέδωσε εις βάρος του απόφαση επιστροφής συνοδευόμενη από απαγόρευση διαμονής και έταξε προθεσμία οικειοθελούς αναχώρησης, επισημαίνοντας συγχρόνως ότι δεν επιτρεπόταν η απομάκρυνσή του.

Κατόπιν προσφυγής που άσκησε ο ΑΑ, το Bundesverwaltungsgericht (Ομοσπονδιακό Διοικητικό Δικαστήριο, Αυστρία), με απόφαση που εξέδωσε τον Μάιο του 2021, ακύρωσε την προαναφερθείσα απόφαση του Σεπτεμβρίου του 2019. Το δικαστήριο αυτό διαπίστωσε ότι ο ΑΑ είχε καταδικαστεί αμετάκλητα για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος και ότι συνιστούσε κίνδυνο για την κοινωνία. Ωστόσο, έκρινε ότι έπρεπε να σταθμίσει τα συμφέροντα του κράτους μέλους υποδοχής και τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου σχετικά με τη διεθνή προστασία του, λαμβάνοντας υπόψη τα μέτρα στα οποία αυτός θα εκτίθετο σε περίπτωση ανάκλησης της εν λόγω προστασίας. Δεδομένου λοιπόν ότι, σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του, ο ΑΑ θα εκτίθετο σε κίνδυνο βασανιστηρίων ή θανάτου, το δικαστήριο έκρινε ότι τα συμφέροντά του υπερτερούσαν εκείνων της Αυστρίας. Η αρμόδια αυστριακή αρχή άσκησε αναίρεση κατά της ως άνω δικαστικής απόφασης ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Αυστρία).

Στο πλαίσιο της υπόθεσης Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Πρόσφυγας που έχει διαπράξει σοβαρό έγκλημα) (C-8/22), τον Φεβρουάριο του 2007 χορηγήθηκε στον ΧΧΧ καθεστώς πρόσφυγα στο Βέλγιο. Με απόφαση που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο του 2010, ο ΧΧΧ καταδικάστηκε σε ποινή κάθειρξης 25 ετών, μεταξύ άλλων, για ληστεία διαφόρων κινητών πραγμάτων και ανθρωποκτονία εκ προθέσεως με σκοπό τη διευκόλυνση της ληστείας ή τη διασφάλιση της ατιμωρησίας του.

Με απόφαση που εξέδωσε τον Μάιο του 2016, η αρμόδια βελγική αρχή ανακάλεσε το καθεστώς πρόσφυγα του ΧΧΧ. Ο τελευταίος άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Conseil du contentieux des étrangers (συμβουλίου επίλυσης ένδικων διαφορών αλλοδαπών, Βέλγιο), το οποίο απέρριψε την προσφυγή με απόφαση που εξέδωσε τον Αύγουστο του 2019. Το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο έκρινε ότι ο κίνδυνος που συνιστά ο ΧΧΧ για την κοινωνία απορρέει από την καταδίκη του για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, οπότε η ως άνω αρχή δεν όφειλε να αποδείξει ότι ο ΧΧΧ συνιστά πραγματικό, ενεστώτα και αρκούντως σοβαρό κίνδυνο για

την κοινωνία. Αντιθέτως, εναπέκειτο στον τελευταίο να αποδείξει ότι, παρά την καταδίκη του, δεν συνιστά πλέον τέτοιο κίνδυνο. Ο ΧΧΧ άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο).

Στο πλαίσιο της υπόθεσης Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα) (C-402/22), τον Ιούλιο του 2018 ο Μ.Α. υπέβαλε αίτηση διεθνούς προστασίας στις Κάτω Χώρες. Η αρμόδια ολλανδική αρχή απέρριψε την αίτηση τον Ιούνιο του 2020, για τον λόγο ότι ο αιτών είχε καταδικαστεί το 2018 σε ποινή φυλάκισης 24 μηνών για τη διάπραξη, κατά τη διάρκεια της ίδιας βραδιάς, τριών σεξουαλικών επιθέσεων, μίας απόπειρας σεξουαλικής επίθεσης και μίας κλοπής κινητού τηλεφώνου.

Κατόπιν προσφυγής που άσκησε ο Μ.Α., η απόφαση του Ιουνίου του 2020 ακυρώθηκε από πρωτοβάθμιο δικαστήριο λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας. Η αρμόδια ολλανδική αρχή άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ενώπιον του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες). Υποστηρίζει, αφενός, ότι οι αποδιδόμενες στον Μ.Α. πράξεις πρέπει να θεωρηθούν ως ενιαίο αδίκημα το οποίο συνιστά ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα και, αφετέρου, ότι η καταδίκη για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα καταδεικνύει, καταρχήν, ότι ο Μ.Α. συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία.

Στις τρεις αυτές υποθέσεις, τα αιτούντα δικαστήρια υποβάλλουν, κατ' ουσίαν, στο Δικαστήριο ερωτήματα ως προς τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95¹, καθώς και ως προς τη στάθμιση, στο πλαίσιο αυτό, των συμφερόντων του κράτους μέλους υποδοχής και των συμφερόντων του ενδιαφερομένου σχετικά με τη διεθνή προστασία του.

Με τις τρεις αποφάσεις που εξέδωσε την ίδια ημέρα, το Δικαστήριο απαντά στα ως άνω ερωτήματα, διευκρινίζοντας, αφενός, τις έννοιες του «ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος» και του «κινδύνου για την κοινωνία» και, αφετέρου, την έκταση του ελέγχου αναλογικότητας που πρέπει να διενεργείται στο πλαίσιο αυτό. Εξηγεί επίσης τη σχέση μεταξύ της ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα και της έκδοσης της απόφασης επιστροφής.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο διαπιστώνει, καταρχάς, ότι η εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 εξαρτάται από τη συνδρομή δύο διακριτών προϋποθέσεων, ήτοι, αφενός, ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα και, αφετέρου, πρέπει να έχει αποδειχθεί ότι ο εν λόγω υπήκοος συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι το γεγονός ότι πληρούται η πρώτη από τις δύο αυτές προϋποθέσεις αρκεί για να

¹ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9). Το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη δύνανται να ανακαλούν, να τερματίζουν ή να αρνούνται να ανανεώσουν το καθεστώς που χορηγήθηκε σε πρόσφυγα από κυβερνητικό, διοικητικό, δικαστικό ή οιοδήποτε άλλο δικαστικό όργανο, όταν[,] δεδομένου ότι έχει καταδικασθεί [αμετάκλητα] για τη διάπραξη ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους αυτού».

διαπιστωθεί ότι πληρούται και η δεύτερη. Η ανωτέρω ερμηνεία της διάταξης προκύπτει από το γράμμα της τελευταίας καθώς και από τη σύγκρισή του με το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 2, στοιχείο β'², και του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95³.

Όσον αφορά την πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές, ελλείπει ρητής παραπομπής στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου του, ο όρος «ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα» πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο. Αφενός, κατά τη συνήθη έννοιά του, ο όρος «έγκλημα» χαρακτηρίζει, στο πλαίσιο αυτό, μια πράξη ή παράλειψη η οποία συνιστά σοβαρή προσβολή της έννομης τάξης της οικείας κοινωνίας και η οποία, ως εκ τούτου, τιμωρείται ποινικώς ως τέτοια εντός της κοινωνίας αυτής. Αφετέρου, η έκφραση «ιδιαίτερα σοβαρό», καθόσον προσθέτει δύο χαρακτηρισμούς στην έννοια του «εγκλήματος», παραπέμπει σε έγκλημα εξαιρετικής σοβαρότητας.

Ως προς το πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιείται ο όρος «ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα», αφενός, πρέπει να ληφθεί υπόψη η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, το οποίο κάνει λόγο για «σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα», και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας, το οποίο αναφέρεται σε «σοβαρό έγκλημα», δεδομένου ότι τα άρθρα αυτά έχουν επίσης ως σκοπό να στερήσουν τη διεθνή προστασία από υπήκοο τρίτης χώρας ο οποίος έχει διαπράξει έγκλημα που παρουσιάζει ορισμένο βαθμό σοβαρότητας. Αφετέρου, από τη σύγκριση των άρθρων 12, 14, 17 και 21 της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης έχει επιβάλει διαφορετικές απαιτήσεις όσον αφορά τον βαθμό σοβαρότητας των εγκλημάτων που μπορούν να προβληθούν προκειμένου να δικαιολογηθεί η εφαρμογή λόγου αποκλεισμού ή ανάκλησης της διεθνούς προστασίας ή η επαναπροώθηση πρόσφυγα. Συγκεκριμένα, το άρθρο 17, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95 κάνει λόγο για τη διάπραξη «ενός ή περισσότερων εγκλημάτων» και το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', καθώς και το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αναφέρονται στη διάπραξη «σοβαρού εγκλήματος». Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η χρήση, στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, της έκφρασης «ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα» καταδεικνύει την επιλογή του νομοθέτη της Ένωσης να εξαρτήσει την εφαρμογή της διάταξης αυτής από την πλήρωση, μεταξύ άλλων, μιας ιδιαίτερα αυστηρής προϋπόθεσης, η οποία αφορά την ύπαρξη αμετάκλητης καταδίκης για έγκλημα εξαιρετικής σοβαρότητας, μεγαλύτερης από εκείνη των εγκλημάτων που μπορούν να δικαιολογήσουν την εφαρμογή των προαναφερθεισών διατάξεων της οδηγίας.

Όσον αφορά την εκτίμηση του βαθμού σοβαρότητας ενός εγκλήματος υπό το πρίσμα του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, η εκτίμηση αυτή πρέπει, βεβαίως, να γίνεται βάσει κοινών προδιαγραφών και κριτηρίων. Ωστόσο, στο μέτρο που το ποινικό δίκαιο των κρατών μελών δεν αποτελεί αντικείμενο γενικών μέτρων εναρμόνισης, η εκτίμηση πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη των επιλογών που έγιναν, στο πλαίσιο του ποινικού συστήματος του οικείου κράτους μέλους, όσον αφορά τον προσδιορισμό των εγκλημάτων τα οποία, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, είναι εξαιρετικής σοβαρότητας, καθόσον θίγουν στον μεγαλύτερο βαθμό την έννομη τάξη της κοινωνίας.

² Το άρθρο 12, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 προβλέπει ρητώς ότι υπήκοος τρίτης χώρας πρέπει να αποκλείεται από το καθεστώς πρόσφυγα όταν έχει διαπράξει σοβαρό μη πολιτικό έγκλημα εκτός της χώρας ασύλου πριν γίνει δεκτός ως πρόσφυγας, χωρίς να απαιτείται να συνιστά ο υπήκοος αυτός κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται.

³ Το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95, σχετικά με τη χορήγηση επικουρικής προστασίας, η οποία μπορεί να παρέχει πιο περιορισμένη προστασία σε σχέση με το καθεστώς του πρόσφυγα, αναφέρεται, στο στοιχείο β', στη διάπραξη σοβαρού εγκλήματος και, στο στοιχείο δ', στην ύπαρξη κινδύνου για την κοινωνία, τα δε στοιχεία αυτά παρουσιάζονται ρητώς ως εναλλακτικές προϋποθέσεις, καθεμία από τις οποίες, θεωρούμενη μεμονωμένα, συνεπάγεται τον αποκλεισμό από την επικουρική προστασία.

Εν πάση περιπτώσει, δεδομένου ότι η ως άνω διάταξη αναφέρεται σε αμετάκλητη καταδίκη για «ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα», στον ενικό, ο βαθμός σοβαρότητας ενός εγκλήματος δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συρροής διακριτών εγκλημάτων εκ των οποίων κανένα δεν συνιστά, αυτό καθ'αυτό, ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα.

Τέλος, προκειμένου να εκτιμηθεί ο βαθμός σοβαρότητας ενός τέτοιου εγκλήματος, πρέπει να εξεταστούν όλες οι ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης υπόθεσης. Συναφώς, έχουν ιδιαίτερη σημασία, μεταξύ άλλων, το σκεπτικό της καταδικαστικής απόφασης, η φύση και το ύψος της προβλεπόμενης ποινής και της επιβληθείσας ποινής, η φύση του διαπραχθέντος εγκλήματος, το σύνολο των περιστάσεων υπό τις οποίες τελέστηκε το έγκλημα, ο εκ προθέσεως ή μη χαρακτήρας του εγκλήματος καθώς και η φύση και η έκταση της βλάβης που προκλήθηκε από αυτό.

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, κατά την οποία πρέπει να έχει αποδειχθεί ότι ο υπήκοος τρίτης χώρας συνιστά κίνδυνο για την κοινωνία του κράτους μέλους υποδοχής, το Δικαστήριο διαπιστώνει, πρώτον, ότι η λήψη μέτρου προβλεπόμενου στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 είναι δυνατή μόνον όταν ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας συνιστά πραγματικό, ενεστώτα και αρκούντως σοβαρό κίνδυνο στρεφόμενο κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας του κράτους μέλους. Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρινίζει, μεταξύ άλλων, ότι, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της, η διάταξη αυτή εφαρμόζεται μόνον όταν ο ενδιαφερόμενος «συνιστά» κίνδυνο για την κοινωνία, γεγονός που υποδηλώνει ότι ο εν λόγω κίνδυνος πρέπει να είναι πραγματικός και ενεστώας. Ως εκ τούτου, όσο περισσότερο απέχει χρονικά η λήψη απόφασης βάσει της διάταξης αυτής από την αμετάκλητη καταδίκη για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα, τόσο περισσότερο οφείλει η αρμόδια αρχή να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις εξελίξεις που ακολούθησαν την τέλεση ενός τέτοιου εγκλήματος, προκειμένου να κρίνει αν υφίσταται πραγματικός και αρκούντως σοβαρός κίνδυνος κατά τον χρόνο κατά τον οποίο πρέπει να αποφανθεί επί της ενδεχόμενης ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα. Το Δικαστήριο στηρίζεται επίσης, συναφώς, στο γεγονός ότι από τη σύγκριση διαφόρων διατάξεων της οδηγίας 2011/95 με το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας προκύπτει ότι η εφαρμογή της τελευταίας αυτής διάταξης εξαρτάται από αυστηρές προϋποθέσεις.

Δεύτερον, όσον αφορά τους αντίστοιχους ρόλους της αρμόδιας αρχής και του ενδιαφερόμενου υπηκόου τρίτης χώρας στο πλαίσιο της εκτίμησης της ύπαρξης του κινδύνου, η αρμόδια αρχή οφείλει κατά την εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 να εξετάζει, για κάθε επιμέρους περίπτωση, όλες τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης. Στο πλαίσιο αυτό, η αρμόδια αρχή πρέπει να έχει στη διάθεσή της το σύνολο των σχετικών πληροφοριών και να προβαίνει στη δική της εκτίμηση ως προς τις εν λόγω περιστάσεις, προκειμένου να προσδιορίσει το περιεχόμενο της απόφασής της και να την αιτιολογήσει πλήρως.

Τέλος, η ευχέρεια του κράτους μέλους να λάβει το μέτρο που προβλέπεται στο άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ασκείται τηρουμένης, μεταξύ άλλων, της αρχής της αναλογικότητας, η οποία απαιτεί να γίνεται στάθμιση μεταξύ, αφενός, του κινδύνου που συνιστά ο ενδιαφερόμενος υπήκοος τρίτης χώρας για την κοινωνία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται και, αφετέρου, των δικαιωμάτων που πρέπει να διασφαλίζονται υπέρ των προσώπων που πληρούν τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας. Στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, η αρμόδια αρχή πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, να εξακριβώσει τη δυνατότητα λήψης άλλων μέτρων τα οποία θίγουν σε μικρότερο βαθμό τα δικαιώματα που

αναγνωρίζονται στους πρόσφυγες, καθώς και τα θεμελιώδη δικαιώματα, και τα οποία θα είναι εξίσου αποτελεσματικά για τη διασφάλιση της προστασίας της κοινωνίας του κράτους μέλους υποδοχής.

Ωστόσο, όταν λαμβάνει ένα τέτοιο μέτρο, η εν λόγω αρχή δεν υποχρεούται, επιπλέον, να εξακριβώσει ότι το δημόσιο συμφέρον που συνδέεται με την επιστροφή του υπηκόου τρίτης χώρας στη χώρα καταγωγής του υπερτερεί του συμφέροντός του για διατήρηση της διεθνούς προστασίας, λαμβανομένων υπόψη της έκτασης και της φύσης των μέτρων στα οποία αυτός ενδέχεται να εκτεθεί σε περίπτωση επιστροφής στη χώρα καταγωγής του. Συγκεκριμένα, οι συνέπειες που θα έχει, για τον ενδιαφερόμενο υπήκοο τρίτης χώρας ή για την κοινωνία του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται ο υπήκοος αυτός, η ενδεχόμενη επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του λαμβάνονται υπόψη όχι κατά την έκδοση της απόφασης ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα, αλλά, κατά περίπτωση, όταν η αρμόδια αρχή προτίθεται να εκδώσει απόφαση επιστροφής εις βάρος του εν λόγω υπηκόου.

Συναφώς, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95 αντιστοιχεί εν μέρει στους λόγους αποκλεισμού που προβλέπονται στο άρθρο 33 της Σύμβασης της Γενεύης⁴. Στον βαθμό, όμως, που η πρώτη από τις διατάξεις αυτές προβλέπει ότι, στις εκεί αναφερόμενες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να ανακαλούν το καθεστώς πρόσφυγα, ενώ η δεύτερη επιτρέπει στις ίδιες περιπτώσεις την επαναπροώθηση πρόσφυγα προς χώρα όπου ενδέχεται να απειλείται η ζωή ή η ελευθερία του, το δίκαιο της Ένωσης προβλέπει, υπέρ των προσφύγων οι οποίοι εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών διατάξεων, διεθνή προστασία ευρύτερη από εκείνη που διασφαλίζει η Σύμβαση της Γενεύης. Επομένως, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, η αρμόδια αρχή μπορεί να έχει το δικαίωμα να ανακαλέσει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2011/95, το καθεστώς πρόσφυγα που χορηγήθηκε σε υπήκοο τρίτης χώρας, χωρίς ωστόσο κατ' ανάγκην να δύναται να τον απομακρύνει προς τη χώρα καταγωγής του. Επιπλέον, από διαδικαστική άποψη, μια τέτοια απομάκρυνση προϋποθέτει την έκδοση απόφασης επιστροφής, σύμφωνα με τις ουσιαστικές και διαδικαστικές εγγυήσεις που προβλέπει η οδηγία 2008/115⁵, η οποία ορίζει, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 5 ότι τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά την εφαρμογή της οδηγίας αυτής, να τηρούν την αρχή της μη επαναπροώθησης. Συνεπώς, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ανάκληση του καθεστώτος πρόσφυγα, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 14, παράγραφος 4, της οδηγίας 2011/95, συνεπάγεται τη λήψη θέσης όσον αφορά το διακριτό ζήτημα αν το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να απομακρυνθεί προς τη χώρα καταγωγής του. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο διευκρινίζει ακόμη ότι το άρθρο 5 της οδηγίας 2008/115 αντιτίθεται στην έκδοση απόφασης επιστροφής εις βάρος υπηκόου τρίτης χώρας όταν έχει διαπιστωθεί ότι, δυνάμει της αρχής της μη επαναπροώθησης, αποκλείεται επ' όριστον η απομάκρυνσή του προς την προβλεπόμενη χώρα προορισμού.

⁴ Το άρθρο 33 της Σύμβασης περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπεγράφη στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [Recueil des traités des Nations unies, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], τέθηκε σε ισχύ στις 22 Απριλίου 1954 και συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο περί του καθεστώτος των προσφύγων, το οποίο συνήφθη στη Νέα Υόρκη στις 31 Ιανουαρίου 1967 (στο εξής: Σύμβαση της Γενεύης), προβλέπει τα εξής: «1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, πρόσφυγα, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών απειλούνται διά λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων. 2. Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, διά σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδικώς καταδικασθή δι' ιδιαίτερος σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον διά την Χώραν».

⁵ Οδηγία 2008/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη μέλη για την επιστροφή των παρανόμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών (ΕΕ 2008, L 348, σ. 98).